

Etusivu>Sinun oikeutesi>Alaikäisen oikeudet tuomioistuinkäsittelyssä

Alaikäisen oikeudet tuomioistuinkäsittelyssä

Ruotsi

1. Vähimmäisikäraja, jossa kantaja voi nostaa kanteen omasta puolestaan

Ruotsissa rikosoikeudellisen vastuun alaikäraja on 15 vuotta. Vähintään 18-vuotiaat henkilöt voivat itse viedä asiansa tuomioistuimen käsiteltäväksi perhe-, työllisyys-, maahanmuutto- ja turvapaikka-asioissa sekä hallinnollisia seuraamuksia koskevilla asioissa. Koulutusasioissa ikäraja on 16 vuotta, ja terveysasioissa (ainoastaan, jos kyseessä on pakollinen psykiatrinen säilöönotto/hoido) ja huostaanoton yhteydessä 15 vuotta (vaikka lapset ovat tässä tapauksessa yleensä vastaajia eivätkä kantajia).

2. Erityiset instituutiot ja toimivaltaiset viranomaiset

Ruotsissa ei ole erityistuomioistuinta nuorille rikoksentehtäville. Alle 15-vuotiaita lapsia ei voida asettaa syyteeseen, vaan he kuuluvat sosiaalipalvelujen piiriin. 15–18-vuotiaita koskevat asiat käsitellään yleisissä tuomioistuimissa. Ruotsissa on yleisiä tuomioistuinta ja hallintotuomioistuinta. Ne toimivat rinnakkain. Hallintotuomioistuintajärjestelmä käsittelee hallinnollisia päätöksiä koskevat valitukset.

Siviilioikeudelliset asiat sekä huoltajuutta, asuinpaikkaa ja yhteydenpitoa koskevat asiat käsitellään yleisissä tuomioistuimissa. Ruotsissa ei ole erityisiä instituutioita, jotka käsitelisivät lapsia koskevia asioita siviilioikeudenkäynneissä. Useimmat perheoikeudelliset riita-asiat kuuluvat yleisten tuomioistuinten toimivaltaan.

3. Oikeudelliset ja menettelylliset toimenpiteet tarpeettomien viiveiden välttämiseksi lapsia koskevien tapausten käsittelyssä

Kun lasta epäillään rikoksesta, vanhemmille tai muulle lapsen hoidosta vastaavalle henkilölle olisi mahdollisimman pian ilmoitettava rikoksesta ja lapsen kuulemisesta. Vanhempien olisi oltava läsnä kuulemisessa. Jos kyseessä on vakava rikos, myös sosiaalipalveluille olisi ilmoitettava mahdollisimman pian rikoksesta ja sosiaalipalveluja edustavan henkilön olisi oltava läsnä lapsen kuulemisessa. Tutkintaa ja oikeudenkäyntimenettelyä mukautetaan nuorten epäiltyjen osalta. Oikeudelliset menettelyt olisi saatettava päätökseen kohtuullisessa ajassa. On myös olemassa yleinen sääntö, jonka mukaan asiaa koskevat päätökset on tehtävä ja oikeudenkäynti on aloitettava ilman aiheetonta viivytystä, kun lapsi on osallisena huoltajuutta, asuinpaikkaa ja yhteydenpitoa koskevilla asioissa.

4. Lapsille suunnatut tukimekanismit ja -menettelyt sekä tavat varmistaa, että lapsen mielipide otetaan huomioon

Sekä lapset että aikuiset voivat olla asianosaisina oikeudenkäynneissä. Rikoksen uhriksi joutuneilla lapsilla on sama oikeus tulla kuulluksi ja osallistua oikeudenkäyntiin kuin aikuisilla. Tapauksissa, joissa lapsen selvitys tapahtumista on erityisen tärkeä (kuten silloin, kun lapsi on uhri), lapsipsykologian tai kuulustelopsykologian asiantuntijan olisi oltava läsnä kuulemisessa tai esitettävä arvio lapsen selvityksestä. Todistajilla ei ole absoluuttista oikeutta tulla kuulluksi, riippumatta siitä, onko todistaja lapsi vai aikuinen. Todistajat eivät ole oikeudenkäynnin asianosaisia eivätkä he osallistu oikeudenkäyntiin muutoin kuin antamalla tarvittaessa selvityksen tapahtuneesta.

5. Monialainen lähestymistapa

Eri toimijoiden, kuten poliisin, syyttäjälaitoksen sekä terveys- ja sosiaalipalvelujen on toimittava yhteistyössä. Kun lapsi joutuu väkivallan uhriksi, päävastuu yhteistyöstä on sosiaalipalveluilla. Useimmilla kunnilla on niin kutsuttuja kuulemisryhmiä, joissa on edustajia sosiaalipalveluista, syyttäjälaitoksesta, poliisista, lasten terveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten psykiatrisista palveluista. Kuulemisryhmät päättävät toimien koordinoinnista ja suunnittelusta ja siitä, missä järjestyksessä eri toimijoiden olisi toimittava, kun tieto lapseen kohdistuneesta rikoksesta on saatu. Jos lapsi on rikoksen uhri tai häntä epäillään rikoksesta, poliisin ja syyttäjien on aina tehtävä yhteistyötä. Yhteistyö käynnistetään myös sosiaalipalvelujen ja muiden asiaankuuluvien toimijoiden kanssa.

6. Toimenpiteet sen varmistamiseksi, että lapsen etu on ensisijainen

Ruotsin lainsäädännön mukaan lapsen etu on otettava ensisijaisesti huomioon yleisissä tuomioistuimissa. Tämä tarkoittaa, että tuomioistuimen on pohdittava erikseen, mikä on kunkin lapsen kohdalla paras toimintatapa. Huoltajuutta, asuinpaikkaa ja yhteydenpitoa koskevilla asioissa tuomioistuin päättää, mikä on lapsen etu. Ruotsin hallinto-oikeudessa ei kuitenkaan ole yleistä periaatetta, että viranomaisten tai hallintotuomioistuinten on otettava lapsen etu huomioon tai että lapsen edulle on annettava erityistä painoarvoa. Hallinto-oikeus eroaa näin ollen tältä osin siviilioikeudesta. Alakohtaisessa lainsäädännössä on kuitenkin otettu käyttöön periaate, että lapsen etu on otettava eriaistisesti huomioon joillakin erityisillä hallinnon aloilla.

7. Päätösten seuranta ja täytäntöönpano lapsia koskevilla menettelyissä

Alle 15-vuotiaita lapsia ei voida asettaa teoistaan rikosoikeudelliseen vastuuseen. Peruseriaatteena on, että nuoriin rikoksentehtäjiin olisi ensin kohdistettava toimenpiteitä sosiaalipalvelujen puitteissa sen sijaan, että heidät siirrettäisiin vankeinhoitolaitoksen piiriin. On olemassa erityisiä seuraamuksia, joita sovelletaan vain 15–21-vuotiaisiin nuoriin rikoksentehtäjiin. 18–21-vuotiaisiin rikoksentehtäjiin sovelletaan usein samoja seuraamuksia kuin aikuisiin. Jos rikoksentehtäjä on tehnyt rikoksen ennen 21 vuoden ikää, hänen nuori ikänsä olisi otettava erityisesti huomioon rangaistusta määritettäessä. Siviilituomioistuinten tuomioiden täytäntöönpanoa koskevat säännökset ovat samat lasten ja aikuisten osalta. Jos vastaaja ei täytä tuomion tai päätöksen edellyttämiä velvoitteita, toinen osapuoli voi pyytää Ruotsin täytäntöönpanovirastoa panemaan tuomion tai päätöksen täytäntöön. Lastenhuoltolaki sisältää säännöksiä huoltajuutta, asuinpaikkaa ja yhteydenpitoa koskevien tuomioiden tai päätösten muiden lain nojalla tehtyjen päätösten täytäntöönpanosta. Kyseisten tuomioiden tai päätösten täytäntöönpanossa olisi ensisijaisesti otettava huomioon lapsen etu.

8. Oikeussuojakeinojen käyttö

On olemassa yleinen oikeus pyytää syyttämättä jättämistä koskevan päätöksen uudelleentarkastelua. Tämä oikeus ei siis koske pelkästään lapsiuhreja. Tällaisen pyynnön voivat kuitenkin esittää vain asianomaiset osapuolet. Sekä lapsi- että aikuisuhrit voivat hakea vahingonkorvausta rikoksentehtäjältä. Koska lapsilla ei yleensä ole oikeustoimikelpoisuutta, he voivat käyttää kantelua, oikeudellista muutoksenhakua tai tuomioistuinvalvontaa koskevia mekanismeja ainoastaan laillisen edustajansa välityksellä.

9. Adoptiota koskevat yleiset säännöt (lapsi tai aikuinen adoptoitava)

Tuomioistuin tekee adoptiopäätökset. Hakemuksen tekee henkilö tai henkilöt, jotka haluavat adoptoida. Tuomioistuin tutkii, voidaanko adoptio toteuttaa. Lupaa lapsen adoptointiin ei saa antaa, ellei adoption osoiteta olevan lapsen edun mukaista.

Lapsiystävällinen oikeudenkäyttö Ruotsissa (255 Kb)

Päivitetty viimeksi: 31/07/2020

Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät asianomaiset jäsenvaltiot. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa. Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Euroopan komissio ei ole vastuussa tässä asiakirjassa esitetyistä tai mainituista tiedoista. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijänoikeussäännöt.